



DEN NORSKE KIRKE

Nidaros biskop

Det kongelige fornyings- og administrasjons og kirkedepartement

Kirkeavdelingen
Postboks 8004 Dep

0030 OSLO

Dato: 24.11.2010

Vår ref: 10/185-4 AKR

Deres ref:

Høringsuttalelse: Presesfunksjonen i Bispemøtet i Den norske kirke

Det vises til Departementets brev av 24.09.2010 vedlagt høringsnotat og tilhørende utkast til endringer i Tjenesteordning for biskoper (TOB) og Regler for nominasjon m.v. ved utnevning av biskop.

Nidaros biskop har deltatt i behandlingen av høringsuttalelsen til Nidaros bispedømmeråd, meddelt i brev datert 10.11.2010 ref. 10/185-2 KST, og gir sin tilslutning til denne på alle punkt.

Nidaros biskop vil imidlertid på enkelte punkt gi sin egen høringsuttalelse for å kunne tydeliggjøre noen særlige forhold som vil berøre Nidaros bispeembete. En vil forøvrig vise til Nidaros bispedømmeråds uttalelse når det gjelder de øvrige saksområder som departementets høringsnotat ønsker synspunkter på.

Preses og Nidaros biskop

Opprettelsen av et bispeembete som preses i Den norske kirke med tilsynsområde innenfor Nidaros bispedømme, vil på en helt spesiell måte berøre Nidaros bispeembete. Derfor er det maktpåliggende å være bevisst på de områder som særlig fordrer oppmerksomhet når en skal beskrive forholdet mellom disse to embetene som har sitt tilsynsområde innenfor samme bispedømme. Dette er særlig utfordrende og viktig for Nidaros biskop, som vil få en tydelig begrensning i sin embetsutøvelse, og som må være villig til å gi fra seg både status og posisjon i eget bispedømme og egen domkirke, for å kunne gi plass for et nytt bispeembete som preses i Den norske kirke.

Dette vil Nidaros biskop med glede gjøre. Men det er avgjørende viktig at en legger til rette for godt regulerte og forankrede samarbeidsregler og avtaler. En ber Kirkedepartementet konkret bidra til dette på enkelte punkter. Nidaros biskop er forøvrig innstilt på at de to biskopene i fellesskap må utarbeide samarbeidsavtaler og rutiner som ivaretar en god samhandling i det felles bispedømme med en felles domkirke.

Preses i Den norske kirke - til Nidaros og Trondheim

Nidaros biskop vil uttrykke sin store tilfredshet over at det nye bispeembete som preses i Den norske kirke får sitt tilsynsområde innenfor Nidaros bispedømme, med tjenesteutøvelse med utgangspunkt i Trondheim. Dette er en riktig og fremtidsrettet beslutning når det gjelder en av de viktigste framtidige lederstillingene i Den norske kirke.

Nidaros biskop har helt siden saken ble reist i Bispemøtet i 27. – 28. jan 2009, sak BM 03/09, arbeidet aktivt og bevisst på å få lokalisert presesfunksjonen til Nidaros og Trondheim. Dette har skjedd i nært samarbeid med mange gode medarbeidere, særlig her i Trondheim.

Nidaros biskop har i en protokolltilførsel vedr. Presesfunksjonen i Bispemøtet 1. – 6. oktober 2009, sak BM 35/09, uttalt følgende (et utdrag):

“ Nidaros biskop legger avgjørende vekt på at prinsipielt utgangspunkt for tenkning om preses i Den norske kirke må være at preses vil bli den ledende biskop i Den norske kirke. Preses vil få et åndelig oppdrag, og være den fremste symbolbærer på vegne av en stor og mangfoldig folkekirke med nær på 4 millioner medlemmer.

Den norske kirke må ha synlige tegn og symboler knyttet til et sted som virker identitetsskapende og samlende for alle medlemmer i folkekirka. Det fordres dessuten et lederskap som får mandat til å forvalte disse grunnleggende verdier. Dette perspektiv vil forsterkes ytterligere etter at relasjonene mellom kirke og stat/kommune er endret sannsynligvis i 2013/14. Disse forhold er lite berørt i utredningen “Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses” (2009). Dette handler om det fremtidige lederskap i Den norske kirke. De valg en gjør nå med hensyn til fast preses, vil ha avgjørende innvirkning på vitale forhold i disse lederspørsmål.

Nidaros biskop vil uttale at preses må ha sin basis i bispeembetets åndelige oppdrag som er forankret i vår kirkes bekjennelser, ordninger, historie og tradisjoner.

Preses vil og stå som Den norske kirkes fremste leder i det økumeniske fellesskap. Preses vil som biskop ha den gudstjenestefeirende menighet, samlingen om Ord og sakrament, som bærende fellesskap for sin tjeneste.

Nidaros biskop vil understreke at preses som ledende biskop vil måtte hente sitt mandat og oppdrag fra et bestemt sted som på særlig måte er bærer av vår kirkes historie, tradisjoner, spiritualitet og symbolkraft.

Nidaros domkirke står i så måte i en enestående stilling for hele Den norske kirke som nasjonalhelligdom og viktig pilegrimskirke med betydelig økumenisk perspektiv. Den ledende biskop i Den norske kirke må stå i et nært og kontinuerlig forhold til Nidaros domkirke, da denne katedralen i unik forstand representerer det identitetsskapende og samlende for Den norske kirke, også som medlem i den verdensvide kirke, i det økumeniske fellesskap.”

Det er nå meget vesentlig å arbeide for en solid forankring av preses knyttet til Nidaros bispedømme og Trondheim.

Kirkedepartementets høringsnotat legger et godt grunnlag for tenkning omkring den videre ordning for presesfunksjonen i Den norske kirke.

Preses – funksjon og arbeidsoppgaver

Nidaros biskop har alt i sin ovennevnte protokolltilførsel i sak BM 35/09 pekt på at preses bør få en 2 - delt oppgave;

a) Ledelse av Bispemøtet,

b) Preses må som andre biskoper ha den gudstjenestefeirende menighet, samlingen om Ord og sakrament, som bærende fellesskap for sin tjeneste.

Utgangspunktet for denne tjenesten må skje fra en domkirke som gir åndelig legitimitet til preses sitt bispeembete. Preses må således på linje med de øvrige biskoper ha et geografisk tilsynsområde. Det er vesentlig at preses også som de øvrige biskoper har tilsyn med et visst antall menigheter. For tilsynet med menigheter, tilhører noe av det mest sentrale i en biskops identitet. Her deler en forøvrig departementets anliggende.

Preses og Bispemøtet

Nidaros biskop gir sin tilslutning til høringsnotatets opplisting av ansvarsoppgaver for preses knyttet til Bispemøtet. Dette er i tråd med Kirkemøtets vedtak, jf. Kirkerådets brev til Kultur- og kirkedepartementet av 20. november 2009.

Nidaros biskop vil understreke at det er avgjørende at preses får mulighet til å utøve sin lederfunksjon i forhold til Bispemøtet på en slik måte og i det omfang som biskopene i Den norske kirke lenge har gitt uttrykk for.

1 bispedømme – 2 biskoper (jf. TOB §17 b)

Det er helt spesielt at vi nå får 2 biskoper i ett og samme bispedømme. Dette er utfordrende. Det må presiseres at det handler om **2 likestilte** biskoper innenfor samme bispedømme. Nidaros biskop har som ovenfor nevnt vært en aktiv pådriver for å få presesembetet lagt til Nidaros. Nå er vi i neste fase hvor det er viktig å få beskrevet de områdene hvor det er særlig påkrevet å ha en særlig årvåkenhet i forhold til, bl.a. grensdragningene mellom de 2 bispeembetene. Nidaros biskop innser å ha et særlig ansvar i denne situasjonen for å sikre at Nidaros bispeembete **ikke** blir redusert som bispeembete, ikke minst sammenlignet med de øvrige bispeembeter i Den norske kirke. Nidaros biskop er enig i at preses vil bli den ledende biskop i noen avgrensede sammenhenger også i Nidaros bispedømme, jf. nedenfor om Nidaros domkirke og Erkebispegården. Men det er viktig at det beskrives hvilke områder hvor det er uomtvistelig at Nidaros biskop har førsterang, pga av at forvaltningen av tjenestområdet er å forstå som på linje med de øvrige biskoper i Den norske kirke.

Tilsynsområde

Det er avgjørende, som ovenfor nevnt, at Nidaros bispedømme forblir 1 bispedømme, og ikke utvikler seg til 2 bispedømmer.

Nidaros biskop slutter seg til Departementets forslag om at preses får Nidaros domprosti som tilsynsområde. Dette er i tråd med Nidaros biskops protokolluttalelse sak BM 35 /09. Her ble det tilføyd at ev. Byåsen prosti kunne omfattes av tilsynsområdet.

Men en er kommet til at Nidaros domprosti med sine 4 sokn er et stort nok tilsynsområde når denne tilsynsfunksjonen også vil omfatte fengselsprestene ved

Trondheim fengsel, studentprestene ved NTNU, samt institusjonsprestene ved St. Olavs hospital, foruten prestene knyttet til Kirkens bymisjon med tjeneste i Vår Frue kirke. Tilsynsansvaret for Nidaros domkirke vil dessuten være en forholdsvis stor oppgave, noe en vil komme tilbake til nedenfor.

Samlet vil tilsyn med Nidaros domkirke og Nidaros domprosti være et meget godt utgangspunkt for en solid forankring til Nidaros bispedømme for preses. Samtidig skulle dette gi rom nok for å kunne ivareta lederoppgavene i Bispemøtet for Den norske kirke på en forsvarlig måte.

Nidaros domkirke – domkirke for 2 biskoper

a) Preses med ansvar for tilsyn av Nidaros domkirke

Nidaros domkirke er den viktigste begrunnelsen for at presesembetet blir lagt til Trondheim og Nidaros bispedømme. Nidaros biskop har alt i sin ovennevnte protokolltilførsel i Bispemøtet lagt til grunn den forutsetning at preses bør få tilsynsansvar for Nidaros domkirke med dertil fremste bruksrett. Dette får følger for hvordan en vil ordne tilsynsfunksjonen for Nidaros domkirke.

Nidaros biskop gir sin tilslutning til at tilsynsansvaret for Nidaros domprosti medfører at preses vil få det primære tilsynsansvar for Nidaros domkirke. Det betyr at preses gjennom sitt tilsynsansvar også vil inneha styrevervet i styret for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR). Dette vil være det mest konsekvente og ryddige i og med at preses også vil ha tilsynsansvar for det andre besluttede organ for Nidaros domkirke, Nidaros domkirke og Vår Frue kirkes menighetsråd (se ovenfor).

Tilsynet med Nidaros domkirke er langt tyngre og mer arbeidskrevende enn for de øvrige domkirker i landet. Dette tilsynet vil kontinuerlig forde preses sin oppmerksomhet pga Nidarosdomens posisjon som nasjonalhelligdom og sentralt pilegrimsmål. Nidaros domkirke står overfor utfordringer mht restaurering av Steinmeyerorgelet samt ny interiørplan som vil forde viktige prosesser som preses vil måtte være involvert i. Tilsynet med Nidaros domkirke omfatter nok den viktigste og mest arbeidskrevende del av tilsynsfunksjonen for preses i Nidaros bispedømme, noe som gjør at Nidaros biskop på denne bakgrunn anser at Nidaros domprosti utgjør en rimelig størrelse som geografisk tilsynsområde.

b) Nidaros biskop sin bruksrett og medbestemmelse i saker vedr. forvaltningen av Nidaros domkirke

Nidaros biskop har også Nidaros domkirke som sin domkirke, ikke bare med en biskops bruksrett, men også med mulighet til å ha synspunkter på hvordan denne domkirke skal forvaltes.

Nidaros biskop ønsker presisert skriftlig av Kirkedepartementet at preses har et ansvar for at Nidaros biskop får anledning til å uttale seg før vedtak blir fattet vedr. strategiske spørsmål og langsiktige mål knyttet til Nidaros domkirke. Dette vil også gjelde særlige viktige spørsmål som går ut over saksområder for alminnelig bruk av domkirken, hvor biskop blir konsultert for å anwise retning.

Nidaros domkirke er domkirke for 2 biskoper, og slik blir det viktig med rutiner for å sikre felles forståelse og samhandling fra begge biskopene i forvaltningen av den felles domkirke.

Stedfortredertjeneste

Nidaros biskop er svært tilfreds med departementets forslag om at Nidaros biskop er stedfortreder for preses i dennes tilsynsområde, Nidaros domprosti (TOB § 17 b, annet ledd). Nidaros bispedømme skal forbli 1 bispedømme, men med 2 biskoper. Nidaros biskop vil på denne måten være den som viser at Nidaros bispedømme er ett bispedømme. Det er viktig at Nidaros domprosti ikke gir grunnlag for å tenke i kategorien "et eget bispedømme" i bispedømmet. Det vil kunne skje f.eks. ved at domprosten fungerer som fung. biskop i preses sitt fravær.

Nidaros biskop vil understreke at en ville ha oppfattet en ev. domprostens fungering i Nidaros domprosti i preses sitt fravær, som en uakseptabel reduksjon av Nidaros biskops tilsynsansvar innenfor "det hele Nidaros bispedømme". Derfor er Nidaros biskop meget tilfreds med departementets forslag.

Departementet foreslår at domprosten fortsetter som fast stedfortreder for Nidaros biskop samtidig som domprosten får preses som sin nærmeste leder. Nidaros biskop gir sin tilslutning til dette.

Representasjon

a) Offisielle oppdrag/besøk i Trondheim by

Nidaros biskop ønsker også at Kirkedepartementet skriftlig tydeliggjør hvordan ordningen er når det gjelder representasjon, spørsmål om hvilken av biskopene som skal representere ved offisielle besøk/oppdrag i Trondheim, dvs. besøk som ikke har nasjonal karakter, f.eks. besøk fra Kongehuset til Trondheim by. Her er det avgjørende å betrakte de 2 biskopene som likestilte. Nidaros biskop vil her se det som viktig at Nidaros biskop har en posisjon på linje med de øvrige biskoper i Den norske kirke. Nidaros biskop bør derfor ha fortrinn til å representere når det gjelder offisielle besøk/oppdrag i Trondheim når det forutsettes at ikke begge biskopene skal være tilstede.

Det forholder seg selvsagt annerledes dersom besøket gjelder preses sitt tilsynsområde, Nidaros domprosti.

b) Nasjonal representasjon for Oslo biskop

Nidaros biskop vil i likhet med Nidaros bispedømmeråd understreke at når preses vil overta nasjonale oppgaver knyttet til Nidaros domkirke fra Nidaros biskop, vil det og være konsekvent strategisk og formelt, at preses overtar de nasjonale oppgaver knyttet til Kongehus, Storting og regjering som Oslo biskop inntil nå har ivaretatt på Den norske kirkes vegne.

Preses og Nidaros biskop i Nidaros bispedømmeråd

Nidaros biskop gir sin tilslutning til Nidaros bispedømmeråds vurderinger av forhold knyttet til biskopenes medlemskap Nidaros bispedømmeråd.

Nidaros biskop vil imidlertid understreke det forhold at i likhet med at Kirkedepartementet skriftliggjør preses sitt ansvar i forhold til Nidaros biskop vedr. de strategiske spørsmål mv. knyttet til forvaltningen av Nidaros domkirke, så bør Kirkedepartementet skriftliggjøre at Nidaros biskop har den samme forpliktelse overfor preses til å forelegge de strategiske og langsiktige spørsmål knyttet til biskopenes embetsutøvelse i Nidaros bispedømmeråd. Nidaros biskop vil være den som møter i Nidaros bispedømmeråd til vanlig, og som både direkte og indirekte vil foreta strategiske og langsiktige og alminnelige vedtak som impliserer preses sitt tilsynsområde, Nidaros domprosti. Dette vil være en forpliktende måte å utøve et mest mulig felles bispeembete på innenfor ett og samme bispedømme.

Bolig

Nidaros biskop tar til etterretning at det ikke er knyttet boplikt til preseembetet. Høringsnotatet forutsetter at det legges til rette for et egnet botilbud i Trondheim som den nye preses kan ta stilling til om en vil motta.

Nidaros biskop håper at det legges godt til rette for at den nye preses vil bo i Trondheim, da dette vil være en viktig faktor for å knytte preses sterkere til Trondheim by, og til kirke- og menighetsliv forøvrig i Nidaros bispedømme.

Avslutning

Nidaros biskop ser fram til å få en bispekollega i Nidaros bispedømme. Dette er viktig kirkehistorie som utvilsomt vil skrive seg inn som sentrale kapitler i vår kirkes historie.

Jeg vil gjøre alt som står i min makt for at samarbeidet mellom Nidaros biskop og den nye preses i Den norske kirke skal bli så godt og konstruktivt som overhode mulig! Jeg ser det som mitt kall å medvirke til dette. Nidaros biskop har en særdeles viktig rolle i det arbeid som nå ligger foran med å sikre preses en god inngang i sitt nye embete med utgangspunkt i Nidaros bispedømme og Trondheim. Jeg anser det som avgjørende viktig at preses blir ønsket varmt velkommen i alle deler av Nidaros bispedømme, på tross av at preses sitt tilsynsområde kun omfatter en relativt liten del av Trondheim by. For det er viktig at preses blir en del av den kultur og spiritualitet som forener dette store bispedømmet med så sterke og lange historiske røtter.

Vi ber om Guds velsignelse over preses sin tjeneste i Bispemøtet og i Nidaros bispedømme.

Tor Singsaas

